

Section: International Relations

DOI 10.70286/EOSS-12.01.2026.002.95-98

РОЗВИТОК ІРЛАНДСЬКОЇ ДІАСПОРИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Марусинець Маріанна

канд. філолог. наук, доцент

Кафедра історії та суспільних дисциплін

старший науковий співробітник, старший дослідник,

Науково-дослідний центр імені Тіводора Легоцькі

Закарпатський угорський університет імені Ф. Ракоці II, Україна

ORCID: 0000-0001-7366-9328

Історичні відносини Великої Британії та Ірландії відрізняються від відносин з іншими країнами ЄС. Громадяни Ірландії мають вигідніші умови у Великій Британії, ніж громадяни інших країн ЄС. Після підписання англо-ірландського договору 1921 р. було запроваджено правові конструкції для захисту прав громадян обох країн. Угоди про Єдиний міграційний простір (ЄМП) зберігають особливий правовий статус громадян Ірландії у Великій Британії. ЄМП набуває чинності до вступу Великої Британії до ЄС і зберігається після виходу з ЄС. ЄМП гарантує взаємні права громадян Ірландії та Великої Британії на територіях один одного.

Ключові слова: Республіка Ірландія, Велика Британія, Англія, Шотландія, діаспора, емігранти, імміграція, Єдиний міграційний простір(ЄМП) .

У вітчизняній історіографії констатується недостатня кількість робіт, що присвячені проблемам ірландських емігрантів та особливостям розвитку ірландської діаспори у Великобританії. Тому, джерельною основою дослідження став науковий доробок американських, ірландських та європейських дослідників. В контексті даного дослідження необхідно виокремити науковий доробок, що присвячений проблемам емігрантів, політики Великобританії щодо громадян Республіки Ірландія та британцям ірландського походження, а також функціонування ірландської діаспори у Сполученому Королівстві. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують наукові розвідки таких дослідників, як Д'Анджело А., Харт Л., Кренгл Д., Доусон Г., Хейзлі Б., Рулстон Ф., Кертіс Д., Бартон К., Стердж Г., Ділейні Е., МакРейлд Д., Кенні К., Дуглас А., Бредлі Д., Лі Г. тощо.

Серед нових публікацій інтерес представляє колективне дослідження британських дослідників «Голоси з тіні: Пам'ять про конфлікт між поколіннями та північноірландська ідентичність другого покоління в Англії». У дослідженні підкреслюється неоднорідність ірландської ідентичності другого покоління у

Великій Британії. Проте різновиди самоідентифікації, яких дотримуються діти батьків-ірландців, що вирости в Англії, залишаються майже повністю недослідженими. дане наукове дослідження заповнює цю прогалину, досліджуючи зв'язок між спогадами, що були передані батьками про етнополітичний конфлікт у Північній Ірландії (1969–1998 рр.) і формами ідентичності та саморозуміння, які ці діти розвивають протягом свого життя в Англії. Спираючись на оригінальні усноісторичні свідчення та використовуючи концепції «наративного успадкування і постпам'яті» як інтерпретаційні інструменти, дослідження демонструє складний взаємозв'язок, що існує між різноманітними підходами батьків до обміну пам'яттю та обговоренням успадкованої пам'яті про конфлікт їхніми дітьми, коли вони «дискурсивно позиціонують себе» в сучасному англійському суспільстві [2].

Основна мета дослідження полягає у вивченні та аналізі ірландської еміграції, умов розвитку та проблем ірландської діаспори у Великій Британії.

Всебічне уявлення про життя ірландців у Великій Британії представляють інтернет-ресурси «Ірландія у Великій Британії» (Ireland in Great Britain) та «Ірландці у Британії» (Irish in Britain). На даних веб-ресурсах можна детально дізнатися про торговельну, громадську, культурну, дипломатичну та ділову активність Республіки Ірландія та британців ірландського походження у Великій Британії. Наводяться інтерв'ю відомих політичних діячів, зірок кіно і шоу-бізнесу, письменників і простих британців ірландського походження [4].

Під час вивчення проблем ірландської еміграції та діаспори у Великій Британії представляє інтерес проект «Crosscare», що є результатом роботи великої кількості громадських організацій у Великій Британії, діяльність яких спрямована на підтримку громадян ірландського походження з різних актуальних питань. Проект підтримки ірландської діаспори «Crosscare» запустив новий веб-сайт – «diasporasupport.ie!». Цей спеціальний веб-сайт, дозволяє отримати всю останню інформацію з підтримки громадян Ірландії, які виїжджають за кордон і повертаються до Ірландії. З новими зручними функціями та ресурсами, «diasporasupport.ie» був розроблений з урахуванням інтересів «глобальних ірландців». Цей новий веб-сайт дає змогу громадянам Ірландії ухвалювати обґрунтовані рішення про еміграцію та повернення на батьківщину ("Launching diasporasupport.ie!" 2023).

Будучи найбільшою громадою мігрантів у Великій Британії, ірландці створили емігрантські мережі. «The Irish Post» – періодичне видання ірландської діаспори, було засновано у 1970 р., і воно є всеосяжним новинним ресурсом, що відображає основні проблеми ірландців у Великій Британії. Лише за три роки по тому було створено Федерацію ірландських товариств, покликану активізувати громадські центри й організації, що з'являються по всій Великій Британії.

Найбільші ірландські громади встановлені переважно у великих і малих містах: у Лондоні, що має одну з основних громад ірландського походження за межами Ірландії, Ліверпулі, який обрав перших ірландських націоналістів

членами парламенту, Глазго, Брістолі, Сандерленді та Портсмуті. Великі промислові міста, такі як Салфорд, Манчестер, Лутон, Ковентрі, Бірмінгем, Шеффілд, Вулвергемптон, Кардіфф, а також частини Ньюкасла та Ноттінгема також мають великі діаспори через промислову революцію й автомобілебудування. Такі міста, як Хебберн, Джарроу та Коатбрідж, як відомо, отримали прізвисько «Маленька Ірландія» через велику кількість ірландців [1].

Центральним для ірландської громади у Великій Британії були стосунки громади з Римо-католицькою церквою, завдяки чому вона зберігала сильне почуття ідентичності. Церква стає найважливішим центром життя серед деяких іммігрантів та їхніх нащадків. Найбільша етнічна група серед римо-католицького духовенства Британії залишається ірландською, де верхні шари церковної ієрархії мають переважно ірландське походження. Колишнім главою Римо-католицької церкви в Шотландії є кардинал ірландського походження К. О'Браєн.

Ірландці у Великій Британії зробили значний і багатогранний внесок у соціальний, економічний і культурний розвиток країни. Життя ірландців і британців переплітається протягом тисячоліть, маючи багату історію взаємодії та взаємного впливу. Н. Галлахер, голова організації «Ірландська спадщина» (англ. Irish Heritage), що відзначає творчість ірландських письменників, композиторів, співаків і музикантів, які намагаються утвердитися як професіонали у Великій Британії та за її межами, назвав внесок ірландців у культурне життя Британії «незліченним» ("Irish people's contribution to British life is incalculable" 2014).

Ірландці зберегли сильну політичну присутність у Великій Британії, здебільшого в Шотландії, в органах влади і на національному рівні. Колишні прем'єр-міністри Д. Кемерон, Т. Блер, Дж. Мейджор і Дж. Каллаган були серед багатьох жителів Британії, які мають частково ірландське походження. У минулому ірландці також мали політичний вплив – два прем'єр-міністри Великої Британії В. Петті, другий граф Шелбурн, і А. Велслі, перший герцог Веллінгтон, – народилися в Ірландії. Під час їхнього правління Ірландія входила до складу Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії.

Сьогодні громадяни Республіки Ірландія, які приїжджають на проживання до Великобританії, вважаються такими, що «облаштувалися», і тому немає вимог для отримання дозволу на роботу або посвідку на проживання. Вони можуть вільно пересуватися, як і громадяни Великобританії, між двома країнами, які є учасниками ЄМП. Це означає, що коли громадяни Ірландії приїжджають жити до Великобританії, вони автоматично набувають так званого «безстрокового дозволу на проживання» або «статусу постійного жителя». Громадяни Республіки Ірландія та Сполученого Королівства можуть працювати як у Великій Британії, так і в Ірландії, у тому числі займатися самозайнятістю. Уряди обох країн працюють над продовженням визнання професійних кваліфікацій, виданих в обох країнах [3].

Громадяни Республіки Ірландія можуть приїжджати вчитися до Великобританії та уряди обох країн працюють над тим, щоб громадяни обох країн мали право подавати заявки на студентські позички та інші програми доступу до освіти. Обидва уряди також віддані збереженню прав своїх громадян на доступ до допомоги, пенсій, соціального житла тощо. Громадяни Республіки Ірландія мають доступ до системи охорони здоров'я, і під час відвідування Великобританії вони мають право на доступ до її послуг, якщо це необхідно, за умови надання підтвердження ірландського громадянства. Громадяни Ірландії можуть голосувати на виборах у Великій Британії, як національних, так і місцевих, як і громадяни Ірландії. Однак оскільки громадяни Великобританії більше не є громадянами ЄС, їм, ймовірно, не дозволять голосувати на європейських виборах в Республіці Ірландія [3].

Дві країни мають доволі насичену подіями історію, що характеризується війнами, боротьбою та переговорами. Оскільки дві країни так пов'язані між собою як географічно, так і політично, вони йдуть схожими шляхами у своїй зовнішній політиці. Сьогодні питання міграції, інтеграції та незалежності продовжують домінувати в громадських дебатах Великої Британії та Республіки Ірландія після Брекзиту, який виявився реальним іспитом у двосторонніх відносинах і суттєвим зовнішньополітичним розходженням.

Список використаних джерел

1. Douglas, Andrew. 2022. 10 Largest Cities in The United Kingdom. World Atlas. October 11. URL: <https://www.worldatlas.com/cities/10-largest-cities-in-the-united-kingdom.html>
2. Harte, Liam & Crangle, Jack & Dawson, Graham & Hazley, Barry & Roulston, Fearghus. 2024. Voices from the Shadows: Intergenerational Conflict Memory and Second-Generation Northern Irish Identity in England. Societies 14(6): 86. URL: <https://doi.org/10.3390/soc14060086>
3. Was Peterson, Geraldine. 2022. The Rights of Irish Citizens in the UK after Brexit. Richmond Chambers. October 15. URL: <https://immigrationbarrister.co.uk/the-rights-of-irish-citizens-in-the-uk-after-brexit/>
4. Memorandum of Understanding between the UK and Ireland on the CTA. 2019. Government of the UK. May 8. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/memorandum-of-understanding-between-the-uk-and-ireland-on-the-cta>